

Jaarverslag 2021 en plannen 2022 KNNV Amersfoort e.o.

Het jaar 2021 is ook weer een bijzonder jaar geweest. We kregen voor het 2^e jaar te maken met overheidsmaatregelen vanwege de coronapandemie. Ondanks de beperkingen door corona kunnen we toch met gepaste tevredenheid terugblikken op het afgelopen jaar. Zo is het aantal leden van de afdeling gedurende het 2^e corona-jaar iets gestegen (te weten 143 leden, vier meer dan aan het begin van 2020). Zes leden minder en tien nieuwe leden.

Verslagen KNNV activiteiten

Er is al jaren een goede samenwerking tussen KNNV en IVN Amersfoort. Dit komt onder meer tot uiting in de gezamenlijke activiteiten als de WNA-lezingen, die gewoonlijk door veel deelnemers worden bezocht en gewaardeerd, en natuurlijk in ons gezamenlijke afdelingsblad De Natuurkijker. In 2021 zijn de besturen van beide afdelingen door omstandigheden niet bijeen gekomen.

KNNV-onderzoek projecten 2021

Al vanaf 2015 is het plan om elk jaar een “afdelingsbreed” natuuronderzoek te doen in een van de natuurgebieden in/rondom Amersfoort/Leusden. De inventarisatie van flora en fauna staat daarbij centraal. In principe worden alle werkgroepen hiervoor uitgenodigd evenals individuele leden met specifieke kennis op een bepaald gebied. Een ideale gelegenheid voor natuurbeleving en natuurstudie. In het jaar 2020 is onderzoek gedaan op het terrein van de golfclub De Hoge Kleij. Het eindrapport was in april 2021 klaar en zou aan het bestuur van de golfclub en de gemeente Leusden worden aangeboden. Helaas kon dit vanwege corona niet doorgaan. Het verslag is te vinden op de afdelingswebsite.

In 2021 is onderzoek gedaan in het Moorsterveld op verzoek van Stichting De Boom. Ook aan dit project hebben weer veel werkgroepen en individuele leden “corona-proof” hun bijdrage geleverd. Het verslag zal naar verwachting in april 2022 klaar zijn. Meer informatie is te vinden in de verslagen van de werkgroepen hierna.

KNNV-onderzoek project 2022

In 2022 willen we weer graag een breed natuuronderzoek doen. De keuze in 2022 is geworden de ecologische verbindingszone tussen de wijk Tabaksteeg en PON-spoorlijn.

De ecologische verbindingszone langs de wijk Tabaksteeg in Leusden Zuid kennen we al omdat onze afdeling daar 7 jaar geleden onderzoek heeft uitgevoerd. Echter, toen was de verbindingszone pas aangelegd en het is interessant na te gaan hoe deze zone zich inmiddels heeft ontwikkeld. Toestemming is gegeven door de gemeente Leusden.

Daarnaast is er de intentie om een meerjarig onderzoek te doen naar de flora en fauna van Het Moorsterveld nabij Hoeve Groot Zandbrink in het buitengebied van Leusden. Het gebied is in bezit van Stichting De Boom, is niet voor publiek toegankelijk, en is nog niet uitgebreid onderzocht. Van de natuurbeheerder van Stichting De Boom hebben we onder voorwaarden al toestemming gekregen.

Spetterdag 28 augustus 2021

Dit jaar naar Waterloopbos (deel van het Voorsterbos) in Markenesse op de grens van Noordoostpolder en Friesland. Om 10.30 uur vertrekken we met 4 auto's en 13 deelnemers uit Leusden en zijn om 12.00 in het Waterloopbos. We lunchen op een leuk graslandje met picknickbanken naast het restaurant bij de ingang. Het weer kan niet mooier. Om 13.00 arriveren twee heren in groene pakken van Natuurmonumenten. We verdelen de groep over de twee gidsen en gaan op pad.

Vanaf 1951 is daar gestart met een openluchtlaboratorium voor waterwerken. De eerste directeur was Jo Thijsse een zoon van Jac.P.Thijsse. Het grootste object is de 240 meter lange betonnen Deltagoot voor onderzoek naar onder andere de pijlers voor de stormvloedkering in de Oosterschelde. Deze Deltagoot is gebruikt tot 2015. Daarmee is het onderzoek in het Waterloopbos geëindigd.

Met de komst van de computer werd het veldwerk geleidelijk aan overbodig. In 1996 sluit het laboratorium. Bijna viel het bos begin jaren negentig ten prooi aan bungalowbouw die alle historie zou

Deltagoot uitwissen. Dat wordt voorkomen dankzij actie van omwonenden. Eind 2002 verwierf Natuurmonumenten deze plek en werd het Waterloopbos veiliggesteld.

Jaarverslagen en plannen werkgroepen

Werkgroep WNA

Het tweede Corona-jaar, 2021, nóg een jaar van onzekerheid, uitdagingen en experimenteren. Boven verwachting dat alle zeven geplande lezingen konden doorgaan! Het eerste deel van ons programma (jan t/m apr) vond geheel online plaats. Na de versoepelingen van de Coronamaatregelen zijn we 'hybride' gegaan; de spreker gaf de lezing via Zoom, maar was wel fysiek aanwezig in Het Groene Huis in gezelschap van een beperkt publiek. Dat bracht ons op een gemiddelde van toch nog 65 deelnemers per lezing. Daarvan was opvallend genoeg het grootste deel toen we alleen online waren: gemiddeld 80! Los van het onderwerp van de lezing, online heb je een groter bereik.

Uitschieters waren de lezingen van Wim Knol over Den Treek en van Louise Vet over Deltaplan Biodiversiteitsherstel. Voor de lezing van Louise Vet hebben we het Zoom-account van IVN zelfs ge-upgrade van 100 naar 500, omdat het onderwerp super actueel was/is en we meer dan 100 belangstellenden verwachtten.

Werkgroep Planten

Onderzoek Moorsterveld

De werkgroep heeft bijgedragen aan het onderzoek in het Moorsterveld. Totaal is de groep 7 keer op pad geweest met gemiddeld 5 mensen. Totaal hebben 12 leden meegewerkt. Daarnaast zijn er een aantal individuele bezoeken geweest. Daarbij ging het vooral om het vaststellen van de abundantie (aantallen per soort)

Totaal zijn er 238 soorten planten gevonden. Een soort is een soort als hij in Heukels' Flora van Nederland voorkomt. Er zijn 5 rode lijst soorten gevonden. Zie tabel.

Soortnaam	Mate van bedreiging	Abundantie (grof)
Blauwe knoop	Gevoelig	100-150
Blonde zegge	Bedreigd	10
Parnassia	Kwetsbaar	3
Spaanse ruiter	Kwetsbaar	100-150
Stijve ogentroost	Gevoelig	100-150
Vlozegge	Bedreigd	2

Onderzoek weiland Schoolsteegbosjes noord

Op verzoek van de gemeente Leusden heeft de plantenwerkgroep gekeken welke vegetatie in dat weiland voorkomt. De aanleiding was dat beweiding door Lakenvelders (koeien) in 2020 is gestopt en het beheer weer onder regie van de gemeente valt. Er zijn 161 soorten planten gevonden. Dat is in een bijna monocultuurachtige omgeving als een weiland in dit weiland toch vrij veel. Dat komt vooral door de natte biotopen zoals poelen, sloten en greppels. Van veel soorten is er maar een plant gevonden en er zijn slechts een paar soorten

die zeer veel voorkomen. De 4 meest voorkomende soorten (meer dan 10.000) zijn Engels raaigras, scherpe boterbloem, grote vossenstaart en gestreepte witbol.

Eindejaarsplantenjacht 2021

FLORON doet onderzoek naar en beschermt wilde planten in Nederland. Deze Eindejaarsplantenjacht geeft antwoord op de vraag welke planten er rond de jaarwisseling nog in bloei staan. Daar is nog niet zoveel kennis van omdat in de winter de blik van floristen niet echt op planten is gericht. Het is de bedoeling dat de plantenjacht hierin verandering brengt. Totaal hebben 8 leden van de werkgroep Planten meegedaan. Totaal zijn er 38 soorten gevonden op 5 locaties. Het hoogste aantal soorten op een locatie was 19 was. Dat was op het terrein Elisabeth Groen in Amersfoort. Omgevingen waar veel soorten gevonden zijn, waren vooral ruige omgevingen. Bijvoorbeeld hagen, gevels, boomspiegels, plantsoenranden, bouwterreinen en paden achter woningen.. In homogene landschappen als weilanden, bossen en heidevelden is meestal weinig te vinden.

Vegetatieonderzoek oude volkstuin familie Van Dijk in Achterveld

In de zomer kwam via Hoeve Groot Zandbrink de vraag of de plantengroep de vegetatie in een weiland wilde inventariseren. Het plan was daar een zonnepanelenveld van te maken en de vraag was welke invloed die panelen op de vegetatie zouden hebben. Zo ver is het nog niet gekomen maar interessant was ook dat de eigenaar van dit weiland aangrenzend een vervallen volkstuin had. Op onze vraag daar een inventarisatie van planten te mogen uitvoeren werd enthousiast gereageerd. De groep is er 3 keer geweest en werd met koffie en koek ontvangen. Totaal hebben 8 leden meegedaan en die vonden 173 soorten. Soms was er twijfel over of het nu een cultuurgewas was of gewoon onkruid.

Afgeplagde gebieden van Stichting De Boom

De Stichting heeft in 2021 op meerdere plaatsen in Leusden weilanden afgeplagd. Onder andere in de Schoolsteegbosjes en rond Hoeve Groot Zandbrink. Na het afplaggen blijft er meestal een bodem met dekzand over. Soms veen of leemachtig. Het is boeiend te zien welke vegetatie zich spontaan ontwikkelt. Enkele keren is daar met de werkgroep geïnventariseerd. Het zijn echte cursussen rozetten herkennen. Als voorbeeld het IJzerveld tegenover Hoeve Groot Zandbrink. Er werden al 86 soorten gevonden waaronder soms echte verrassingen zoals bijvoorbeeld moerasandijvie. Ook relatief veel waterminnende soorten en dat komt omdat het er nat is. Bijvoorbeeld Waterviolier.

Excursies

Er zijn twee excursies geweest. Een naar de struintuin van De Groene Belevens en een naar de Stroese heide in Stroe.

Plannen 2022

In het jaar 2022 neemt de werkgroep weer deel aan het onderzoek in het natuurgebied De Tabaksteeg. Verder aan de Eindejaarsplantenjacht van de FLORON. Daarnaast misschien wat excursies maar dat is nog niet zeker.

Arie van den Bremer (coördinator werkgroep Planten).

Werkgroep Vis Amfibie en Reptiel

De Werkgroep Vis Amfibie Reptiel (VAR) is formeel in 2021 opgericht en gestart, als vervolg op een deel van de Werkgroep Waterleven en de Reptiel-groep De Hoge Kleij 2020. Met 12 deelnemers op het eind van het jaar. Inventarisatie-activiteiten 2021: onderzoek wateren op Landgoed Heiligenberg, onderzoek vijver De Hoge Kleij, diverse malen bezoek en reptielplaten-onderzoek Moorsterveld, onderzoek enkele poelen oost van Groot Zandbrink (als bijvangst een zeldzame kwetsbare rode-lijstsoort: de Slanke poelslak), vis-onderzoek in de Oude Moorsterbeek en amfibie-onderzoek sloten tussen Groot Zandbrink en Moorsterveld. Daarnaast is een avond in april met Edo Goverse van RAVON met de zaklamp gezocht naar de Grote Modderkruiper in de Eempolder bij Amersfoort, 3 exemplaren gevonden. De meeste inspanning in 2021 is besteed aan het reptielplaten-onderzoek (30 platen) op het Heiveld van Groot Zandbrink, met veel waarnemingen van de Hazelworm en Levendbarende hagedis. Daarnaast werden onder de platen ook andere beestjes aangetroffen: interessante keversoorten, de Bosmuis, de Gewone pad en de Kleine watersalamander en veel mieren. De meeste waarnemingen van de werkgroep zijn geregistreerd in waarneming.nl.

Grote Modderkruiper

Slanke poelslak

Hazelworm

Levendbarende hagedis

Ringslangetje

Kleine watersalamanders

Voor 2022 heeft de werkgroep een samenwerkingsovereenkomst met RAVON gesloten, de landelijke organisatie voor onderzoek en bescherming van reptielen, amfibieën en vissen. Dit met name voor een intensivering van de informatie-uitwisseling. Ook met Stichting De Boom en Waterschap Vallei & Veluwe zijn nieuwe onderzoeksafspraken voor 2022 gemaakt. In 2022 zal het vis-onderzoek van diverse beken in de gemeente Leusden weer worden opgepakt, voortbouwend op het onderzoek 2020. Onder andere de monding van de Moorsterbeek, de Modderbeek, vistrappen in de Barneveldse beek en de Hamersveldse Wetering staan op het programma. Ook zal de werkgroep VAR bijdragen aan het KNNV Amersfoort-brede onderzoek in de natuurzone Tabaksteeg. Het reptielplaten-onderzoek hei Groot Zandbrink wordt in beperktere vorm voortgezet en uitgebreid naar onderzoek in de bufferzone er omheen. In 2022 staan een zaklamp-visavond naar de Rivierdonderpad (februari) en Grote Modderkruiper (april) en ei-onderzoek van oude en aanleg van nieuwe ringslang-broeihopen in Leusden (maart/april), op het programma. Er wordt gekeken of er aanvullend onderzoek naar de Grote Modderkruiper in en om de Heiligenbergerbeek en Leusbroekerweg mogelijk is. Tevens worden de wateren in enkele natuurterreinen van Stichting De Boom onderzocht.

Theo Klink (coördinator werkgroep Vissen, Amfibieën en Reptielen).

Werkgroep paddenstoelen

In 2021 heeft de paddenstoelen groep wederom deelgenomen aan het KNNV onderzoek.

Dit keer op een bijzondere plek; het Moorsterveld. De groep heeft inmiddels 10 actieve deelnemers.

Na een kennismakingsbezoek in het voorjaar is de groep in wisselende samenstelling 4 maal in het gebied wezen inventariseren. Voor de uitkomst hiervan verwijs ik naar het verslag met bijdragen van alle werkgroepen.

De deelnemers zitten ook in een App-groep en hierin zitten nog

3 paddenstoelenliefhebbers. De App-groep wordt het hele jaar, maar vooral in het paddenstoelen-seizoen, gebruikt om waarnemingen uit te wisselen, onbekende paddenstoelen voor te leggen aan de deelnemers. Bij 99.99% van de vragen komt het antwoord meestal binnen een paar uur. Daarnaast is er een aantal malen een externe vraag beantwoord. Deze vraag kwam meestal binnen bij de coördinator.

Uitwisselen van nieuwe literatuur of interessante artikelen is ook een onderdeel binnen de App-groep. Al met al weer een bijzonder jaar ook omdat de groep zich steeds meer gaat richten op bijzondere waarnemingen naast de bekende paddenstoelsoorten

Het volgende project staat al op de agenda: Natuuronderzoek langs de PON-lijn in Leusden. De paddenstoelengroep zal ook in 2022 weer haar bijdrage gaan leveren.

Leendert Smit (coördinator werkgroep paddenstoelen).

Werkgroep vogels

We hebben een twintigtal actieve leden, de excursies worden gedaan met wisselende samenstellingen.

Frans Bokdam coördineert de activiteiten van de vogelwerkgroep. Alice van Hunnik is, vanaf het seizoen 2021-2022, niet meer medecoördinator. Dankzij Alice kunnen we verder als vogelwerkgroep. Alice stond, na het overlijden van Henk Bokkers, borg voor de inhoudelijke kwaliteit van de Vogelwerkgroep. Alice bedankt!

Het aantal deelnemers aan de excursie wisselt, van vijf tot vijftien.

Naast de gebruikelijke excursies deed de vogelwerkgroep mee aan de inventarisatie in het Moorsterveld.

Door slecht weer konden niet alle excursies doorgaan. Vóór de zomer hebben we de Modderbeek bezocht en kon de Nachtzwaluw-excursie doorgaan. Na de zomer zijn we in Den Treek en naar de Oostvaardersplassen geweest.

Het programma 2021-2022 heeft een andere opzet. We leggen wel de excursiedata vast maar niet de excursiegebieden. Op basis van hun expertise en waarnemingen bekijken Hans van Zummeren, Gert de Wit en Paul Lindhout welk gebied het meest in aanmerking komt om te bezoeken.

Het nestkastenproject op De Hoge Kleij (Zon en Schild) is voortgezet en de minicursus Tuinvogels van de KNNV is gegeven door Gert via Zoom. De PTT-telling voor Sovon op en rond Landgoed De Boom is uitgevoerd.

Plannen 2022: Er zijn vóór de zomer zes excursiesdata vastgelegd. Het nestkastenproject op De Hoge Kleij (Zon en Schild) wordt voortgezet, we doen mee aan de volgende natuurinventarisatie van KNNV Amersfoort e.o. en we voeren een PTT-telling uit. Ook de minicursus Tuinvogeltelling wordt herhaald.
Frans Bokdam (coördinator werkgroep vogels).

Werkgroep vleermuizen

Kraamverblijven zoeken

Net als het jaar ervoor, hebben we er afgelopen jaar voor gekozen om met een grote groep op één punt te verzamelen en daarna op te splitsen in kleinere groepen om op die manier toch een groot gebied te kunnen inventariseren op aanwezigheid van kraamkolonies. Dat bleek ook nu weer erg succesvol. We hebben dit jaar, ook in overleg met de gemeente, gekozen voor enkele stukken van de wijk Kattenbroek.

KNNV onderzoek

De werkgroep heeft, onder coördinatie van Esmeralda Dols, weer meegewerkt aan de KNNV-inventarisatie van een onderzoeksgebied. In 2021 was dat Moorsterveld. Hierbij hebben niet alleen werkgroep-leden maar ook -enthousiaste- vrijwilligers meegewerkt. Tijdens dit onderzoek zijn ook drie batloggers ingezet. (een van de werkgroep/KNNV en twee van gemeente Amersfoort in bruikleen) Het resultaat van het onderzoek geeft een goed beeld van het gebruik van het Moorsterveld door vleermuizen. De geluiden zijn dit jaar door vrijwilligers thuis geanalyseerd omdat samenkomst-mogelijkheden in het Groene Huis Amersfoort kwamen te vervallen (COVID-19)

Controleren vleermuiskasten

Dit jaar zijn enkel de vleermuiskasten in park Randenbroek gecontroleerd met groot succes met net iets minder dan 60 dieren.

Nacht van de Vleermuis/lezingen

Er is eind augustus weer een nacht van de vleermuis evenement geweest binnen de mogelijkheden die er toen waren. De opkomst was groot (met de max deelnemers die toegestaan was) en deelnemers waren erg enthousiast. Verder verdeeld over het jaar diverse lezingen/excursies

Winterverblijven

Door COVID-19 zijn geen controles uitgevoerd van de vleermuiswinterverblijven.

Wij verwachten in 2022 redelijk hetzelfde maar niemand van ons heeft een glazen bol. Eén van de voornemens is fiets trajecten te gaan rijden door Amersfoort. Hier vinden momenteel overleggen voor plaats tussen de gemeente, de werkgroep en de Zoogdierverseniging.

Erik Broer (coördinator werkgroep Vleermuizen)

Werkgroep Determineren (Planten)

Evenals in de voorgaande twee jaren konden ook in 2021 géén determineerbijeenkomsten worden gehouden. Zowel corona als persoonlijke omstandigheden maakten het vrijwel onmogelijk deze bijeenkomsten te organiseren. Ook veldexcursies werden om dezelfde redenen niet gehouden. Voor 2022 lijkt de situatie gunstiger en zullen we hoogstwaarschijnlijk vanaf mei onze determineerbijeenkomsten weer opstarten. In overleg met de deelnemers zal dan gekeken worden op welke wijze we inhoudelijk hieraan invulling zullen geven.

Theo van de Water (coördinator werkgroep Determineren)

Werkgroep Waterleven

In 2021 is er vanuit de werkgroep Waterleven de werkgroep VAR ontstaan; de werkgroep VAR gaat zich specifiek bezighouden met Vissen, Amfibieën en Reptielen. De werkgroep Waterleven zal zich in het bijzonder richten op de aquatische macrofauna, maar alle andere relevante observaties zullen natuurlijk ook worden meegenomen. In 2021 heeft de werkgroep helaas weinig activiteiten kunnen uitvoeren; dit vanwege corona en persoonlijke omstandigheden. De verwachting is echter dat de werkgroep in 2022 weer actief zal zijn en zich vooral zal gaan bezighouden met inventarisaties van het waterleven in het Moorsterveld. Ook is er de intentie om bijeenkomsten te organiseren om de macrofauna onder een binoculair te bewonderen en op naam te brengen.

Theo van de Water (coördinator werkgroep Waterleven)

Werkgroep dagvlinders / insecten

De werkgroep is destijds gestart als dagvlinder werkgroep, om dagvlinders te inventariseren naar soort en aantal. Daarvoor deden we eens per 2 weken een telling, op middagen met geschikte weersomstandigheden voor dagvlinders, zodat we de variatie gedurende het seizoen in beeld konden brengen. Later is de werkgroep ook andere insecten gaan inventariseren (soorten, geen aantallen), en hebben we onze waarnemingen zoveel mogelijk ingevoerd in waarneming.nl. In 2021 hebben we meegedaan aan de grote natuurinventarisatie in het Moorsterveld. Op 14 middagen hebben

we insecten geïnventariseerd, mbv foto's, kevervallen, geluid (sprinkhanen) en een vlindernet. We hebben zo 19 soorten dagvlinders gevonden; dat zijn alle reguliere soorten die in het gebied te verwachten zijn. Verder 21 soorten libellen en juffers; in het hele land leven circa 65 soorten, daarvan is dus circa 30% in het Moorsterveld aangetroffen. Tevens een zeer uitgebreide soortenlijst aan kevers, bijen, vliegen, wantsen en andere vliegende en kruipende insecten.

In 2022 gaan we de inventarisatie in het Moorsterveld voortzetten, in het langjarige KNNV project. Dan willen we ook beter kunnen interpreteren wat de waarnemingen ons vertellen over de soortenrijkdom in het gebied en de trends daarin. In 2022 doen we ook mee aan de natuurinventarisatie in EVZ Tabaksteeg.

In totaal hebben 11 leden meegedaan aan deze inventarisaties. We delen foto's en plannen veldbezoeken in een app-groep. Veel van onze waarnemingen posten we in waarneming.nl, wat tevens een heel handig hulpmiddel is om insecten op naam te brengen.

Marian Marseille (coördinator werkgroep insecten)

Samengesteld door Arie van den Bremer